

Oponentský posudek na habilitační monografii Ing. Lucie Sedmihradské PhD. „Rozpočtový proces obcí“

Ing. Lucie Sedmihradská, PhD. předkládá jako habilitační práci svoji monografii „Rozpočtový proces obcí“, která vyšla v nakladatelství Wolters Kluwer v roce 2016.

Úvodem konstatuji, že oponovaná publikace je založena na dlouhodobém kontinuálním autorčině výzkumu. Jmenovitě se jedná o postdoktorský grant GAČR č.402/03/P068 „Rozpočtový proces obcí“ řešený v letech 2003-2005, grant Interní grantové agentury VŠE v Praze č.2/08 „Politicko-ekonomický cyklus na úrovni obcí v ČR“ řešený v letech 2008 a 2009, dále projekt č. F1/1/2012 „Fiskální federalismus v ČR“ řešený v letech 2012-2014 a výzkumný projekt Fakulty financí a účetnictví VŠE, který byl realizován v rámci Institucionální podpory VŠE pod evidenčním číslem IP 100040. V publikaci jsou rovněž využity informace z vědeckých článků a studií, které Ing. Sedmihradská publikovala ve vědeckých časopisech a prezentovala na vědeckých konferencích.

Kniha splňuje kritéria habilitační práce následovně:

Předmětem zkoumání je rozpočtový proces obcí. Z hlediska předmětu zkoumání jde o výzkumné vymezení, kterému dosud nebyla věnována patřičná pozornost. Předmět zkoumání svým obsahem splňuje kritéria kvalifikační habilitační práce.

Taktéž z pohledu postaveného teoreticko-konceptuálního rámce shledávám monografii za odpovídající habilitační práci. Lucie Sedmihradská nabízí k analýze rozpočtového procesu netradiční (nový) pohled. Ten spočívá v tom, že daný problém je sice zkoumán z pohledu ekonomické vědy (resp. finanční teorie), avšak teoreticko-výzkumný rámec je zároveň postaven multidisciplinárně. Opírá se o známou ideu „principála“ a „agenta“, avšak novost je v tom, že jako komplementární pojem k analýze rozpočtového procesu používá kategorii „odpovědnosti“. Tato kategorie (resp. termín „accountability“) se v teorii objevuje teprve nedávno, přičemž zatím dominuje v sociologii a public policy. Lucie Sedmihradská ukazuje na možnosti využití tohoto pojmu v oblasti ekonomických jevů. Takový přístup otevírá nové možnosti při výzkumu ekonomických problémů.

Odpovědnost je totiž faktorem, jehož zkoumání umožní vysvětlit chování ekonomických agentů, a to jak při analýzách ex ante (v ekonomických prognózách), tak při ex post zkoumání, kdy např. můžeme v kontextu časových řad vysvětlovat dopad role faktoru odpovědnosti na změny v chování rozpočtových aktérů. Takový přístup považuji za obohacení teorie rozpočtového procesu (resp. obecněji institucionální ekonomie).

Za zdařilou analýzu pokládám zkoumání, jak existující pravidla přispívají k realizaci politické odpovědnosti. Takový přístup je inovativní, a v teorii zabývající se reáliemi ČR, prozatím nepoužitý. Tuto část publikace považuji za inspirativní pro vědecký výzkum i pro zefektivnění rozpočtového procesu v praxi.

Autorka v publikaci dokazuje, že dovede řešit vědecké problémy, a taktéž prokazuje schopnost tvořivě reagovat na vědeckou diskusi, náměty a kritiku. Konstatuji tak proto, poněvadž recenzovaná kniha prošla z mé strany již předchozím oponentským řízením, kdy jsem knihu pro nakladatelství Wolters Kluwer posuzoval jako její recenzent a autorce jsem dal určité náměty. Konstatuji, že tyto náměty byly plně akceptovány. Výsledkem je vypracování velmi

kvalitní publikace. Kniha se zabývá v naší literatuře dosud neprávem opomíjenou problematikou.

Vědecký přínos publikace spatřuji především v těchto oblastech:

- a) Ve vytvoření nově koncipovaného teoretického rámce zkoumání rozpočtového procesu municipalit a v jeho aplikaci na analýzu rozpočtu jako finančního plánu, kde jednotliví aktéři (principálové a agenti) jednají s ohledem na faktor odpovědnosti.
- b) V analýze vlivu, jak existující pravidla rozpočtového procesu přispívají k realizaci politické odpovědnosti. Problém je zkoumán v 3., 4., 6. kapitole. Tyto kapitoly jsou přínosné zejména tím, že podávají ucelený pohled na danou problematiku, přičemž ji zkoumají v kontextu reality ČR. Získané poznatky jsou přínosné zejména pro pedagogickou praxi a pro aktéry z praxe, kteří řídí rozpočtový proces na úrovni obcí.
- c) V pohledu na rozpočtový proces municipalit z hlediska ideje „modelování“ (viz kapitola 5.). Ve vědecké diskusi sice najdeme práce, které se zabývají zkoumáním ekonomicko-politického cyklu, avšak analýza se téměř bez výjimky zaměřuje na státní výdaje. V podstatě absentuje analýza tohoto problému na úrovni obcí (s výjimkou několika autorkou uváděných prací). Lucie Sedmihradská přispívá k rozpracování této problematiky. Patří k autorkám, které se tomuto problému již určitou dobu věnují. Výsledkem jsou kvalitní výstupy (nejen spoluautorské časopisecké články a referáty), ale i tato monografie, jež rozpracovává zmíněný problém.
- d) Přínos práce spatřuji i v oblasti řešení „praktických problémů“, jako je hospodaření obcí v průběhu rozpočtového roku. Konstatuji autorčinu schopnost implementovat teorii a využívat ji k praktickému řešení problémů. Tato analýza rozpočtového procesu je vedena z procesního, institucionálního a instrumentálního hlediska, a to prostřednictvím kategorií „rozpočtové provizorium“, „rozpočtové opatření“, „úpravy rozpočtu“. Tato část je přínosná zejména zhodnocením a shrnutím výsledků výzkumu typů a frekvence rozpočtových opatření.
- e) V neposlední řadě spatřuji přínos práce i v samotné vlastní empirické analýze opřené o sběr dat a obsahovou analýzu závěrečných účtů pražských městských částí. Zde autorka prokazuje, že dovede propojit teoreticko-konceptuální východiska (typologii odpovědnosti) s empirickou analýzou dat (výsledky závěrečných účtů pražských částí).

Závěr:

Doporučuji oponovanou knihu přijmout jako habilitační práci a zároveň doporučuji, aby habilitační řízení s Ing. Lucií Sedmihradskou, PhD. nadále pokračovalo. Doporučuji, aby jmenovaná vystoupila před „Vědeckou radou Fakulty financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze“ s habilitační přednáškou a na základě splnění všech náležitostí jí byl udělen titul „docent“.

V Praze, 22.8. 2016

Prof. PhDr. František Ochrana, DrSc.

FSV Univerzity Karlovy v Praze